

การพัฒนาแบบการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23

The Development of an Internal Quality Assurance Operation Model for Schools under the Secondary Educational Service Area Office 23

อมรรัตน์ ไชยตะมัตย์¹ วสันิกา ฉลากบาง² และ นิภาพร แสนเมือง³
Amonrat Chaitamat¹, Wannika Chalakbang² and Nipaporn Saenmoung³

Received : 22 เม.ย. 2561

Revised : 25 มิ.ย. 2561

Accepted : 29 มิ.ย. 2561

บทคัดย่อ

รูปแบบการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน ซึ่งได้จากการศึกษาและสังเคราะห์เอกสารต่าง ๆ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบคือ 1) ปัจจัยสนับสนุนความสำเร็จในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน ประกอบด้วย 1.1) ภาวะผู้นำของผู้บริหาร 1.2) การทำงานเป็นทีม 1.3) ความตระหนักและความรู้ความเข้าใจของผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน และ 1.4) การกำหนดผู้รับผิดชอบในงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน 2) ขอบข่ายการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน ประกอบด้วย 2.1) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน 2.2) การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนที่มุ่งเน้นคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน 2.3) การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ 2.4) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียน 2.5) การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา 2.6) การประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน 2.7) การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี และ 2.8) การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง 3) กระบวนการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ซึ่งเกิดจากความพยายามในการร่วมมือกันของผู้บริหารสถานศึกษาและครู ประกอบด้วย 3.1) ขั้นการร่วมเตรียมการ 3.2) ขั้นการร่วมวางแผนการดำเนินการ 3.3) ขั้นการร่วมดำเนินการตามแผน 3.4) ขั้นการร่วมตรวจสอบประเมินผล 3.5) ขั้นการร่วมนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน

¹ นักศึกษาลัทธิศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
โทรศัพท์ 09 8218 9656 อีเมล: Tonnam501122106@gmail.com

² ประธานกรรมการวิทยานิพนธ์ สาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

³ กรรมการวิทยานิพนธ์ สาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

¹ M.Ed. Student in Educational Administration Innovation, Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University. Tel.+669 8218 9656 Email: Tonnam501122106@gmail.com.

² Chair of the Thesis Committee for Educational Administration Innovation Program, Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University.

³ Thesis Committee for Educational Administration Innovation Program, Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University.

และ 3.6) ขั้นการร่วมรายงานผล 4) ผลลัพธ์ของการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน ประกอบด้วย 4.1) คุณภาพผู้เรียน 4.2) คุณภาพของการบริหารและการจัดการของผู้บริหาร และ 4.3) คุณภาพของกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพของโรงเรียน

คำสำคัญ : รูปแบบ การดำเนินงาน การประกันคุณภาพภายใน

Abstract

The internal quality assurance operation model, developed from the study and analysis of relevant documents, comprised 4 components namely 1) supporting factor on the success of school internal quality assurance, which consisted of 1.1) school director leadership, 1.2) teamwork, 1.3) awareness and understanding of relevant personnel on school internal quality assurance operation and 1.4) the assignment of responsible personnel in school internal quality assurance operation. 2) scope of school internal quality assurance consisted of 2.1) school educational standard setting, 2.2) development of school educational management development plan which focused on educational quality in accordance with school educational standard, 2.3) administration and information system management, 2.4) the implementation of school education management development plan, 2.5) educational quality monitoring, 2.6) internal quality evaluation in accordance with school educational standard, 2.7) annual report on educational quality and 2.8) continuous educational quality development. 3) School internal quality assurance operational process which consisted of 6 steps that were all a collaborative effort of school directors and teachers, namely 3.1) need assessment and preparing, 3.2) operational planning, 3.3) plan implementation, 3.4) evaluation and assessment, 3.5) assessment result implementation for improvement and 3.6) result reporting. 4) school internal quality assurance operation result consisted of 4.1) student quality, 4.2) director administration and management quality and 4.3) student centered educational management process quality which affected school quality.

Keywords : Model, Operation, Internal Quality Assurance

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 และฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 ได้กำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งต้องดำเนินการเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน โดยได้กำหนดในหมวดที่ 6 มาตรฐาน 47 บรรทัดแรก บัญญัติไว้ว่าให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับและวิธีการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา เพื่อรับรองการประกันคุณภาพภายนอก ซึ่งโรงเรียนทุกแห่งต้องนำสาระที่กล่าวไว้ไปสู่การปฏิบัติ ให้มีคุณภาพโดยกำหนดหน่วยงานที่ดูแลการจัดการศึกษาของโรงเรียน วิชัย ตันศิริ (2553 : 52-53) และกระทรวงศึกษาธิการได้ออกกฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2553 โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมประกอบด้วย 1) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2) การจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพการศึกษา 3) การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ 4) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาสถานศึกษา 5) การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา 6) การประเมินคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานที่กำหนด 7) การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี และ 8) การพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ครรชิต วงค์แต้ม (2557 : 2)

จากการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ปัญหาที่พบในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนต่าง ๆ จำนวน 45 โรงเรียน พบว่า ครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพภายในยังขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนและมีผู้ที่รับผิดชอบแค่คนเดียวหรือคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ไม่มีการทำงานร่วมกันของครูทุกคนในโรงเรียน ครูที่ไม่ได้รับผิดชอบจึงไม่ได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียนเท่าที่ควร ในการดำเนินงานมีงบประมาณสนับสนุนไม่เพียงพอกับความต้องการ และการเขียนรายงานส่งต่อหน่วยงานต้นสังกัดซ้ำ เนื่องจากภาระหน้าที่ของครูนั้นมีมาก อีกทั้งสภาพการติดต่อสื่อสารการประสานงานระหว่างเขตพื้นที่กับสถานศึกษาไม่ค่อยสะดวก โดยเฉพาะโรงเรียนที่อยู่ไกลจากตัวเมือง(กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผล, 2559 : 3); (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553 : 92)

จากความสำคัญและสภาพปัญหาดังกล่าวการไม่มีรูปแบบในการดำเนินงานการประกันคุณภาพที่ชัดเจนทำให้ครูไม่ตระหนักและไม่เห็นความสำคัญ ไม่ได้ให้ความร่วมมือในการดำเนินงานเท่าที่ควรทำให้การประกันคุณภาพภายในโรงเรียนมีปัญหา ดังนั้น ถ้ามีรูปแบบการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนจะเกิดประโยชน์อย่างยิ่ง ผู้วิจัยจึงขอเสนอรูปแบบการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ทั้งนี้เพื่อยกระดับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนให้สูงขึ้น และจะได้รับความร่วมมือจากบุคลากรทุกฝ่ายมากขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพการบริหารและการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และสถานศึกษาได้รับความเชื่อมั่นจากผู้ปกครอง

ความสำคัญของการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน

หากสรุปความสำคัญของการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน จากทัศนะของนักวิชาการ เช่น พริ้มรัตน์ สุกุลมีฤทธิ์ (2555 : 23) อุทัยวรรณ สอนเจริญ (2555 : 34) (Juran, J. M. and Gryna, F.M., 1993 : 565) และ Stabbing, L., (1993 : 9-22) พบว่า โรงเรียนจะต้องดำเนินการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน ให้เป็นส่วนหนึ่งในการจัดการศึกษาและต้องมีการพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการประเมินตนเองและตรวจสอบ ทบทวน ปรับปรุงคุณภาพการศึกษาของตนเอง เพื่อให้โรงเรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดและเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ปกครอง นักเรียนที่เข้ามาใช้บริการว่าสถานศึกษานั้นมีคุณภาพตามมาตรฐาน

ปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนในปัจจุบัน

จากการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ปัญหาที่พบในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนต่าง ๆ จำนวน 45 โรงเรียน คือ โรงเรียนยังไม่มีรูปแบบการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนที่แน่นอน ผู้ดำเนินงานจึงดำเนินงานตามความเข้าใจ ครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพภายในยังขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน และผู้ที่รับผิดชอบแค่คนเดียวหรือคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ไม่มีการทำงานร่วมกันของครูทุกคนในโรงเรียน ครูที่ไม่ได้รับผิดชอบจึงไม่ได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียนเท่าที่ควร การดำเนินงานมีงบประมาณสนับสนุนไม่เพียงพอกับความต้องการ และการเขียนรายงานส่งต่อหน่วยงานต้นสังกัดซ้ำ เนื่องจากภาระหน้าที่ของครูนั้นมีมาก อีกทั้งสภาพการติดต่อสื่อสารการประสานงานระหว่างเขตพื้นที่กับสถานศึกษาไม่ค่อยสะดวก โดยเฉพาะโรงเรียนที่อยู่ไกลจากตัวเมือง (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2549 : 19-20 ; กระทรวงศึกษาธิการ, 2553 : 92)

องค์ประกอบของรูปแบบการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน

จากการศึกษาเอกสารต่าง ๆ และงานวิจัย ผู้วิจัยขอนำเสนอรูปแบบการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน ประกอบด้วยองค์ประกอบต่างๆ ดังนี้

1. ปัจจัยสนับสนุนความสำเร็จในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน

ปัจจัยสนับสนุนความสำเร็จในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน หมายถึง สภาพหรือสถานการณ์ที่ทำให้การประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย จากการสังเคราะห์แนวคิดของ พัทธานันท์ อรรถชัย (2555 : 60-61) และกิตติรัตน์ เบ้าลี (2557 : 48) ประกอบด้วย

1.1 ภาวะผู้นำของผู้บริหาร หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกถึงความเป็นผู้นำของผู้บริหาร โดยเป็นผู้นำในการดำเนินการ ส่งเสริม สนับสนุน ประสานงานกับบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง กำกับ ติดตาม ปรับปรุงงาน มีวิสัยทัศน์กว้างไกลและเปิดโอกาสให้ทุกคนแสดงความคิดเห็นและยอมรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน

1.2 การทำงานเป็นทีม หมายถึง การที่ผู้บริหารและครูทำงานร่วมกัน โดยแต่งตั้งคณะดำเนินงาน การประกันคุณภาพภายในโรงเรียน มีการประชุมวางแผนการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน ทำงานด้วยความเชื่อมั่น ไว้วางใจ โดยผู้บริหารสนับสนุน ช่วยเหลือคณะดำเนินงานการประกันคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารและครูร่วมกันกำหนดเป้าหมายในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน คณะดำเนินงานร่วมกันปรึกษาหาแนวทาง และร่วมกันรับผิดชอบการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนทุกขั้นตอนทั้งการวางแผน การตัดสินใจ และการปรึกษาหารือ

1.3 ความตระหนักและความรู้ความเข้าใจของผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน หมายถึง การที่บุคลากรในโรงเรียนเห็นความสำคัญและมีความรู้สึกที่ดี ต่องานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน ซึ่งจะนำไปสู่การให้ความร่วมมือในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน เช่น การประชุม การอบรม การจัดนิทรรศการ และการศึกษาดูงานในสถานศึกษาที่มีผลการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ โดยนำผลมาพัฒนาในการดำเนินงานการประกันภายในของโรงเรียนและพัฒนาความรู้ของตนเอง

1.4 การกำหนดผู้รับผิดชอบในงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน หมายถึง การที่ผู้บริหารสถานศึกษาแต่งตั้งคณะทำงานการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน โดยกำหนดบทบาทให้ตรงกับความสามารถของแต่ละคน ประสานงาน กำกับ ติดตาม การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายใน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในระยะเวลาที่กำหนดไว้

2. ขอบข่ายการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน

ขอบข่ายการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน หมายถึง ขอบเขตในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน ตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์ และวิธีการประกันการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2553 กระทรวงศึกษาธิการ (2553 : 5) ประกอบด้วย

2.1 การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน คือ ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณภาพและคุณลักษณะ อันพึงประสงค์หรือแนวปฏิบัติของบุคลากรในโรงเรียนให้มีความสอดคล้องกับมาตรฐานของชาติ มาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เอกลักษณ์ของโรงเรียนและครอบคลุมสาระการเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งยึดคุณภาพของผู้เรียน ชุมชนและท้องถิ่นเป็นสำคัญและเปิดโอกาสให้ชุมชนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน

2.2 การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนที่มุ่งเน้นคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน หมายถึง การที่โรงเรียนจัดทำแผนพัฒนาโรงเรียน โดยมีการประชุมชี้แจงและแต่งตั้งผู้รับผิดชอบจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ ศึกษา วิเคราะห์สภาพปัญหาและความจำเป็นของโรงเรียน กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายและความสำเร็จของการพัฒนา กำหนดกิจกรรม โครงการให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา จัดสรรงบประมาณและทรัพยากรที่จำเป็นในการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา เสนอแผนพัฒนาการจัดการศึกษาต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและลงนามให้ความเห็นชอบ จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีและเสนอแผนประจำปีต่อคณะกรรมการสถานศึกษาให้ความเห็นชอบ

2.3 การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ คือ การจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศให้เป็นหมวดหมู่ ครอบคลุม ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน นำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนการจัดการศึกษาที่ครอบคลุมภารกิจด้านการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และงานบริหารทั่วไป และครูทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดระบบบริหาร และสารสนเทศ

2.4 การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียน หมายถึง การปฏิบัติตามแผนของโรงเรียน โดยมีการกำหนดปฏิทินการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน ประชุมวางแผนเกี่ยวกับการดำเนินงานตามแผนพัฒนา การจัดการศึกษาของสถานศึกษา และกำกับ ติดตาม และนิเทศการจัดการศึกษาของครูตามปฏิทินการปฏิบัติงาน ที่กำหนด

2.5 การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา หมายถึง การใช้วิธีการหรือเครื่องมือที่หลากหลายและเหมาะสมตามขอบข่ายการติดตามตรวจสอบให้ครอบคลุมสภาพการดำเนินงาน การใช้จ่ายงบประมาณและทรัพยากร ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน โดยผู้บริหารจะแต่งตั้งผู้รับผิดชอบและประชุมชี้แจงแนวทางการปฏิบัติ กำกับดูแล การปฏิบัติงานตามแผนจนสำเร็จ

2.6 การประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน หมายถึง การตรวจสอบ ผลการดำเนินงานของโรงเรียน โดยเทียบกับมาตรฐานที่กำหนดไว้ ซึ่งวางแผนกำหนดกรอบแนวทางการประเมินคุณภาพภายใน อย่างชัดเจน จัดทำเครื่องมือประเมินคุณภาพภายในให้ครอบคลุมมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนทุกระดับการศึกษา นำผลการประเมินคุณภาพภายในเป็นข้อมูลพื้นฐานในการปรับปรุงการปฏิบัติงานและจัดทำรายงานประจำปี (SAR)

2.7 การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี หมายถึง การสรุปผลการดำเนินงาน และจัดทำรายงาน ประจำปีที่สะท้อนคุณภาพผู้เรียนและผลสำเร็จของการบริหารจัดการศึกษาตามรูปแบบที่หน่วยงานต้นสังกัดกำหนด โดยนำเสนอรายงานต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ความเห็นชอบ แล้วนำมาติดตามและรับข้อมูลย้อนกลับ โดยสอบถามความคิดเห็นความพึงพอใจและข้อเสนอแนะของผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder) หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อเนื่อง เสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผย ต่อสาธารณชน

2.8 การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง หมายถึง การที่โรงเรียนมีแนวทางในการพัฒนา มาตรฐานการศึกษาและงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียนอย่างชัดเจน โดยผู้บริหารส่งเสริมแนวคิดเรื่องการประกัน คุณภาพการศึกษาที่มุ่งการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องให้เกิดขึ้นกับครูและบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา พัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ จนเป็นวัฒนธรรมในการทำงานปกติของโรงเรียน นำผลการประเมิน คุณภาพการศึกษาจากการประเมินตนเองมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และเลือกสรรข้อมูลสารสนเทศเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ ต่อการพัฒนาการบริหารและการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปเผยแพร่ผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อให้เกิดการพัฒนา

3. กระบวนการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน

กระบวนการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน หมายถึง ขั้นตอนการดำเนินงานงานประกัน คุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียน ซึ่งเป็นการทำงานร่วมกันของครูทุกคนในทุกชั้นตอนของกระบวนการ ซึ่งเกิดจาก

การสังเคราะห์แนวคิดของ สำนักงานทดสอบทางการศึกษา (2554 : 13-16) พัทธานันท์ อรรถชัย (2555 : 13-14) เอื้องฟ้า บัวชุม (2557 : 29-30) และ Sallies, E., (1996 : 27) ประกอบด้วย 6 ขั้นตอนดังนี้

3.1 ขั้นการร่วมเตรียมการ คือ บุคลากรในโรงเรียนได้รับการเตรียมความพร้อมและการแต่งตั้ง คณะกรรมการเพื่อรับผิดชอบงานประกันคุณภาพภายในให้มีความรู้ ความเข้าใจประกอบด้วย 1) สำรวจและแต่งตั้ง คณะกรรมการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน โดยแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบตามความรู้และสามารถของแต่ละคน 2) จัดเตรียมงบประมาณในการดำเนินงาน 3) จัดทำปฏิทินการปฏิบัติงาน

3.2 ขั้นการร่วมวางแผนการดำเนินการ หมายถึง บุคลากรในโรงเรียนร่วมกันกำหนดแนวทาง หรือวิธีปฏิบัติงานในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนไว้ล่วงหน้า เช่น ระยะเวลา การออกแบบและขอบเขตเนื้อหา ในการประเมินการดำเนินการประเมินคุณภาพภายในโรงเรียน เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

3.3 ขั้นการร่วมดำเนินการตามแผน หมายถึง การลงมือดำเนินการร่วมกันของทุกฝ่ายตามแผนที่ได้วางไว้ โดยมีผู้บริหารเป็นผู้นำในการดำเนินงานและร่วมกันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานในทุกขั้นตอน นิเทศการดำเนินการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอและครูทุกคนในโรงเรียนร่วมกันดำเนินการตามแผน การประกันคุณภาพภายในโรงเรียนที่วางไว้

3.4 ขั้นการร่วมตรวจสอบประเมินผล หมายถึง บุคลากรในโรงเรียนร่วมตรวจสอบความสำเร็จ ในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน การสร้างเครื่องมือเพื่อประเมินผลการดำเนินงานประกันคุณภาพ ภายในโรงเรียน ร่วมกันรวบรวมข้อมูลจากผลการประเมินการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน วิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผลการประเมินการประกันคุณภาพภายใน

3.5 ขั้นการร่วมนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน หมายถึง บุคลากรในโรงเรียนร่วมกันนำผลการประเมิน การประกันคุณภาพภายในโรงเรียนมาวิเคราะห์ หาจุดเด่น จุดด้อยและสังเคราะห์ ตลอดจนหาวิธีการแก้ปัญหา ร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อนำมาพัฒนาโรงเรียนต่อไป

3.6 ขั้นการร่วมรายงานผล หมายถึง คณะดำเนินการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน จัดทำ รายงานผลการดำเนินการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนในรอบปีการศึกษา เสนอต่อผู้บริหาร คณะครู หน่วยงาน ต้นสังกัดและเผยแพร่ให้สาธารณชนได้รับทราบ โดยรวบรวมผลการดำเนินงานแล้วนำมาวิเคราะห์ตามเกณฑ์มาตรฐาน หรือเป้าหมาย วางแนวทางการเขียนรายงาน จัดทำรายงานเสนอต่อผู้บริหารโรงเรียนและเผยแพร่ให้บุคลากร และผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ

4. ผลลัพธ์ของการดำเนินการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน

ผลลัพธ์ของการดำเนินการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน หมายถึง ผลที่เกิดจากการดำเนินการ การประกันคุณภาพภายในโรงเรียน จากการสังเคราะห์แนวคิดของทิมมพร ยศสมบัติ (2557: 4) และสำนักทดสอบทางการศึกษา (2559 : 2) ประกอบด้วย

4.1 คุณภาพผู้เรียน หมายถึง ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา มีความรู้คู่คุณธรรม มีจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนด มีทักษะ

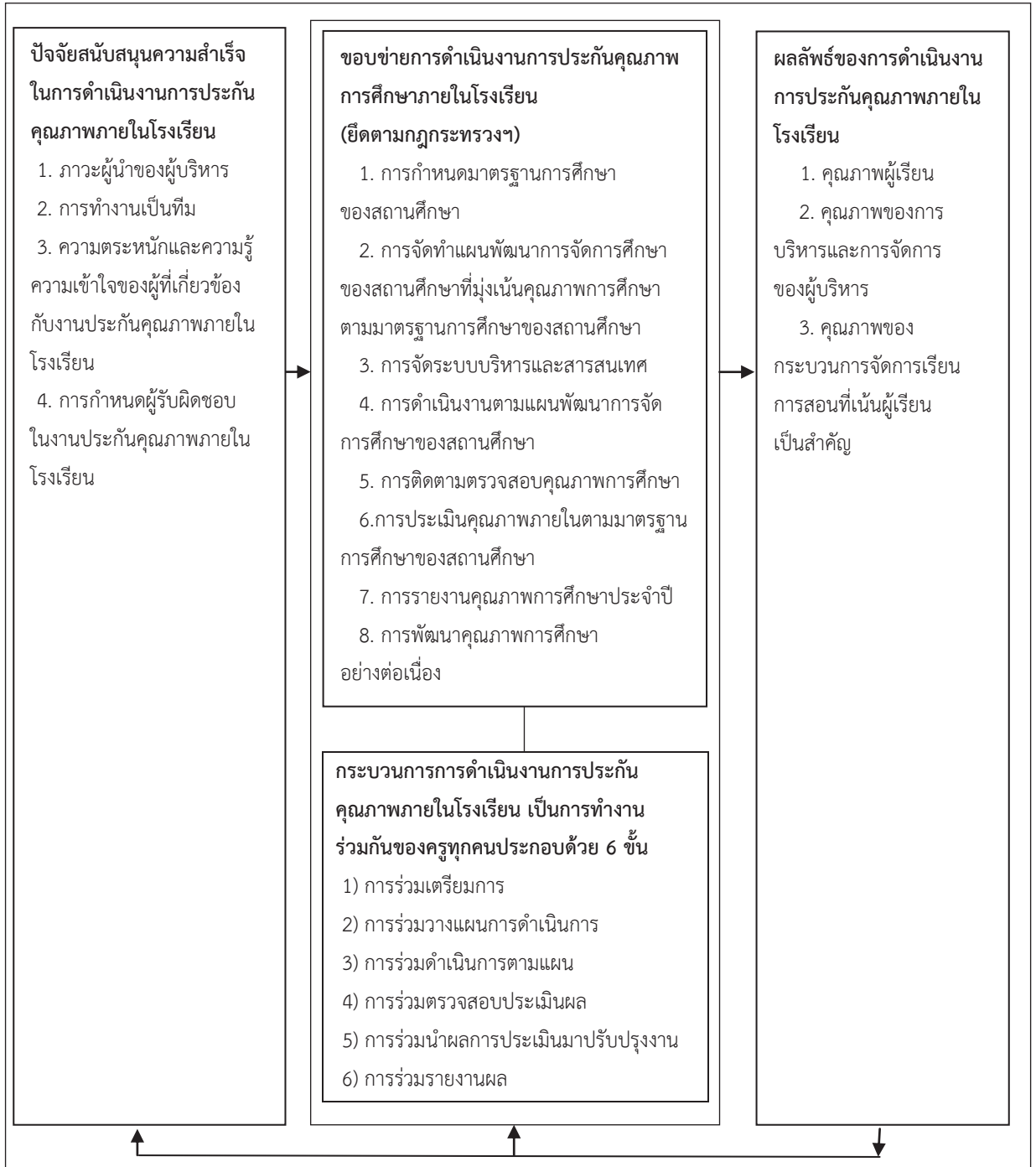
ในการทำงาน และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต สามารถแก้ไขปัญหา แสวงหาความรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง และสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

4.2 คุณภาพของการบริหารและการจัดการของผู้บริหาร คือ กลไกในการขับเคลื่อนให้เกิดการดำเนินงานบรรลุเป้าหมาย โดยผู้บริหารเป็นแกนนำในการดำเนินงาน คอยสนับสนุน ส่งเสริมอำนวยความสะดวกให้กับการดำเนินงานให้เกิดความสะดวก ผู้บริหารที่ดีต้องมีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษา มีคุณธรรม จริยธรรม มีภาวะผู้นำและเปิดโอกาสให้ทุกคนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อสร้างความมั่นใจด้านคุณภาพการศึกษา

4.3 คุณภาพของกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง การจัดการเรียนการสอนให้ตรงกับความถนัดและความต้องการของผู้เรียนมากที่สุดและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน โรงเรียนมีการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมผู้เรียนอย่างเต็มศักยภาพ ครูมีแผนการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง และมีการพัฒนาตัวเองอย่างต่อเนื่อง

กรอบแนวคิด

จากองค์ประกอบต่าง ๆ ในรูปแบบที่เสนอสามารถแสดงเป็นแผนภาพดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 รูปแบบการดำเนินการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

บทสรุป

การประกันคุณภาพภายในโรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการศึกษา เพื่อให้โรงเรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งของงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน คือ โรงเรียนไม่มีรูปแบบการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนที่แน่นอน ครูยังขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน ครูที่รับผิดชอบทำงานคนเดียว ไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากครูอื่น ๆ เท่าที่ควร เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว รูปแบบการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน จึงควรประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ 1) ปัจจัยสนับสนุนความสำเร็จในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน ประกอบด้วย ภาวะผู้นำของผู้บริหาร การทำงานเป็นทีม ความตระหนักและความรู้ความเข้าใจของผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน และการกำหนดผู้รับผิดชอบในงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน 2) ขอบข่ายการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียน (ยึดตามกฎกระทรวงฯ) ประกอบด้วย การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา การประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปีและการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง 3) กระบวนการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน เป็นการทำงานร่วมกันของครูทุกคนประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ การร่วมเตรียมการ การร่วมวางแผนการดำเนินการ การร่วมดำเนินการตามแผน การร่วมตรวจสอบประเมินผล การร่วมนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน และการร่วมรายงานผล 4) ผลลัพธ์ของการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน ประกอบด้วย คุณภาพผู้เรียน คุณภาพของการบริหารและการจัดการของผู้บริหาร และคุณภาพของกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รูปแบบดังกล่าวจะช่วยให้ครูเห็นความสำคัญของการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนและโรงเรียนมีรูปแบบการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนที่ชัดเจน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผล. (2559). *รายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี*. สกลนคร: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 23.
- กิตติรัตน์ เป้าลี. (2557). *การพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนอนุบาลโสตถยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ครรชิต วงศ์แต่ม. (2557). *การพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โรงเรียนบ้านกุดแฮดวัฒนราษฎร์ผดุง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ทิฆัมพร ยศสมบัติ. (2557). *แนวทางการพัฒนาสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยในอำเภอสามชัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- พร้อมรัตน์ สกุลมฤทธิ. (2555). *กระบวนการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1: พุทธิณีศึกษา*. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พิธานันท์ อร ยนต์ชัย. (2555). *สภาพและปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- วิชัย ต้นศิริ. (2553). *การปฏิรูปการเมืองไทย: มุมมองของการศึกษาเปรียบเทียบ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2549). *คู่มือการประเมินคุณภาพภายในกรอบสาม (พ.ศ.2554-2558) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับสถานศึกษา (แก้ไขเพิ่มเติม พฤศจิกายน 2554)*. กรุงเทพฯ: ออฟเซ็ท พลัส.
- สำนักงานทดสอบทางการศึกษา. (2554). *การประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 เล่ม 6*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2559). *คู่มือการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

- อุทัยวรรณ สอนเจริญ. (2555). การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 25 จังหวัดขอนแก่น : พหุกรณีศึกษา. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เอื้องฟ้า บัวชุม. (2557). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Juran J.M. and Gryna F.M. (1993). *Quality planning and analysis*. 3rd ed. Singapore: McGraw-Hill.
- Sallies, E. (1996). *Total quality management in education*. 3rd. ed. London: kogan.
- Stabbing, L. (1993). *Quality assurance: The route to efficiency and competitiveness*. 3rd ed. Englewood Cliffs, NJ: Ellis Harwood.

